

PROVOZOVÁNÍ KANALIZACE

Provozováním kanalizace je zajišťování souhrnu činností, kterými se zabezpečuje odvádění odpadních vod. Rozumí se jím zejména dodržování technologických postupů při odvádění odpadních vod v souladu s příslušnými právními předpisy, dodržování kanalizačního řádu, podmínek stanovených pro provozování rozhodnutími správních úřadů, vedení provozní dokumentace, provozní a fakturační měření, dohled nad provozuschopností kanalizace, příprava podkladů pro výpočet ceny pro stočné a další související činnosti vyplývající pro provozování ze zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích (dále jen „ZVaK“) a zavedené odborné praxe, tj. zajišťovat vlastní provozování, údržbu, odstranění havárií a poruch, dále ochranu kanalizace včetně kontroly všech objektů a zařízení, které tvoří kanalizaci pro veřejnou potřebu (ČOV a čerpací stanice).

Pokud vlastník kanalizace (obec) provozuje kanalizaci ve svém vlastnictví sám, vlastním jménem a na vlastní odpovědnost s tím, že některé specializované činnosti nebo odborný dozor si zadává (v souladu se zákonem č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek (dále jen „ZZVZ“) a interními předpisy obce) u externích dodavatelů služeb dle potřeby, jedná se o tzv. „samoprovazování“, případně o servisní model provozování, je-li externí dodavatel služeb pouze jeden.

Základní charakteristiky provozování, kdy vlastník = provozovatel z pohledu zákona:

- provozovatelem z pohledu ZVaK je vlastník kanalizace (obec), který je současně držitelem povolení k provozování kanalizace ve svém vlastnictví dle § 6 ZVaK;
- také odpovědnost za obnovu a rozvoj kanalizace zůstává na vlastníkově a vlastník tvoří potřebné finanční prostředky buď ze stočného nebo z vlastního rozpočtu;
- odpovědnost za nepřetržitý, bezpečný, spolehlivý a plynulý provoz kanalizace, včetně řešení poruch, havárií a náhradního odvádění odpadních vod, a také odpovědnost za zajištění všech povinností vlastníka a provozovatele kanalizace a řízení služeb externích dodavatelů nese vlastník kanalizace (obec); vlastník kanalizace může delegovat tyto činnosti na odborný útvar organizační struktury obce (má-li takový), který buď prostřednictvím svého zaměstnance nebo smluvně s externí osobou zajišťuje pozici odborného zástupce provozovatele, který odpovídá za provozování kanalizace a je k provozovateli (obci) ve smluvním vztahu ve smyslu § 6 odst. 11 ZVaK (klíčoví pracovníci správy a provozování kanalizace by měli být zaměstnanci obce);
- služby externích dodavatelů musí být zajištěny v souladu se ZZVZ a interními předpisy obce (nutnost uzavření více smluv na zajištění dílčích činností provozování s různými dodavateli); vlastník kanalizace hradí poskytované služby dodavatelům přímo a tyto náklady promítá do ceny pro stočné;
- výběr stočného zajišťuje vlastník kanalizace (obec) svým jménem a na svůj účet na základě smluv s odběrateli (vlastní kalkulace stočného, tisk a distribuce faktur vč. vymáhání plateb může být rovněž sjednána jako služba externího dodavatele);
- vlastník kanalizace (obec) nese všechna rizika spojená s provozováním kanalizace včetně rizika spojeného s vybíráním stočného, vymáhání pohledávek apod.; vlastník kanalizace na sebe bere také riziko financování oprav z vlastních zdrojů při překročení kalkulovaných nákladů na údržbu a opravy; vlastník kanalizace nese i riziko poptávky, přičemž tvorba finančních zdrojů na obnovu kanalizace vlastníka je přímo závislá na míře využívání provozované kanalizace.

Provozování kanalizace je vysoce odbornou činností, kterou je možno vykonávat pouze na základě platného povolení k provozování konkrétní kanalizace vydaného příslušným krajským úřadem (dále jen „KÚ“):

- osoba (obec), která hodlá provozovat kanalizaci, požádá v souladu s § 6 ZVaK KÚ o vydání povolení.
- KÚ vydá povolení jen osobě, která:
 - je oprávněna provozovat živnost "Provozování VaK " podle živnostenského zákona,
 - je vlastníkem kanalizace nebo uzavřela s vlastníkem kanalizace smlouvu, která ji opravňuje kanalizaci provozovat,
 - sama nebo její odborný zástupce splňuje kvalifikaci odpovídající požadavkům na provozování kanalizace v souladu se ZVaK:
 - v případě menších obcí – středoškolské vzdělání s maturitou v oboru zaměřeném na kanalizace nebo v příbuzném oboru a má min. 4 roky praxe v oboru, jedná-li se o nejvýše 5 000 fyzických osob trvale využívajících kanalizaci;

Povinnosti vlastníka kanalizace ze ZVaK

- dle § 5 odst. 1 ZVaK na své náklady zajistit průběžné vedení majetkové evidence,
- dle § 5 odst. 2 ZVaK na své náklady zajistit průběžné vedení provozní evidence,
- dle § 5 odst. 3 ZVaK bezplatně předávat vodoprávnímu řádu vybrané údaje z majetkové a provozní evidence (VÚME a VÚPE), a to každoročně vždy do 28. 2. za předcházející kalendářní rok. Obsah a způsob vedení majetkové a provozní evidence včetně způsobu a formátu předávání vybraných údajů z nich stanoví vyhláška č. 428/2001 Sb.
- dle § 8 odst. 4 ZVaK umožnit napojení kanalizace jiného vlastníka, pokud to umožňují kapacitní a tech. požadavky,
- dle § 8 odst. 5 ZVaK je vlastník kanalizace, popřípadě provozovatel, povinen umožnit připojení na kanalizaci a odvádět a čistit odpadní vody, pokud to umožňují kapacitní a technické možnosti těchto zařízení. Připojení kanalizační přípojky a uzavření smlouvy o odvádění i čištění odpadních vod nesmí být podmiňovány vyžadováním finančních nebo jiných plnění. Náklady na realizaci kanalizační přípojky hradí osoba, které je umožněno připojení. Materiál na odbočení přípojek hradí vlastník kanalizace,
- dle § 8 odst. 6 a 7 ZVaK je vlastník, popřípadě provozovatel, povinen uzavřít písemnou smlouvu o odvádění odpadních vod s odběratelem,
- dle § 8 odst. 11 ZVaK zpracovat a realizovat Plán financování obnovy kanalizace, a to na dobu nejméně 10 kalendářních let,
- dle § 8 odst. 12 ZVaK poskytnout na vyžádání ve lhůtě stanovené ve výzvě MZe projektovou dokumentaci nových nebo obnovovaných kanalizací, včetně specifikace nákladů na jejich výstavbu nebo obnovu,
- dle § 8 odst. 12 ZVaK poskytnout na vyžádání ve lhůtě stanovené ve výzvě MZe údaje o techn. stavu kanalizace,
- dle § 8 odst. 14 ZVaK má vlastník kanalizace právo na stočné, pokud z provozní smlouvy nevyplývá, že stočné se platí provozovateli kanalizace (§ 20 ZVaK),
- dle § 14 odst. 3 ZVaK zajistit před podáním žádosti o vydání kolaudačního souhlasu pro stavbu kanalizace zpracování kanalizačního řádu (KŘ), který stanoví nejvyšší přípustnou míru znečištění odpadních vod vypouštěných do kanalizace, popřípadě nejvyšší přípustné

množství těchto vod a další podmínky jejího provozu. KŘ je vlastník povinen předložit před podáním žádosti vodoprávnímu úřadu ke schválení.

- dle § 20 odst. 8 ZVaK je vlastník, popřípadě provozovatel, pokud tak vyplývá z provozní smlouvy, povinen předložit odběrateli na jeho žádost úplný výpočet ceny pro stočné podle struktury § 20 odst. 9 ZVaK,
- dle § 36 odst. 5 ZVaK je vlastník, popřípadě provozovatel, pokud je k tomu vlastníkem zmocněn, povinen každoročně nejpozději do 30. dubna kalendářního roku zveřejnit porovnání všech položek výpočtu ceny pro stočné podle zákona o cenách a dosažené skutečnosti v předchozím kalendářním roce. Vykázaný rozdíl vyšší než 5% hodnot kalkulovaných musí být zdůvodněn. Porovnání je vlastník, popřípadě provozovatel, povinen zaslat ve stejném termínu MZe. Povinnost zveřejnit informace se v souladu s § 36 odst. 8 ZVaK považuje za splněnou okamžikem předání požadovaných údajů OÚ obce, které se týká. Obec příslušné informace vyvěsí na úřední desce OÚ bezodkladně po předání těchto údajů, nejpozději však do 2 dnů, na dobu nejméně 30 kalendářních dnů.

Jestliže se vlastník rozhodne provozovat kanalizaci svým jménem a na vlastní odpovědnost, vztahují se na něj i všechna práva a povinnosti provozovatele.

Výčet práv a povinností provozovatele dle ZVaK:

- dle § 3 odst. 7 ZVaK zajišťovat opravy a údržbu kanalizačních přípojek uložených v pozemcích, které tvoří veřejné prostranství, ze svých provozních nákladů,
- dle § 8 odst. 9 ZVaK umožnit přístup kanalizaci osobám, které jsou oprávněny provádět kontrolu kvalitního a plynulého provozování kanalizace a jejího technického stavu nebo činit jiná nezbytná opatření ke zjištění plnění povinností stanovených ZVaK a zvl. zákony,
- dle § 9 odst. 1 ZVaK provozovat kanalizaci v souladu s právními předpisy, kanalizačním řádem, podmínkami stanovenými pro tento provoz rozhodnutími správních úřadů a dohodou podle § 8 odst. 3, pokud se jedná o kanalizaci provozně související,
- dle § 9 odst. 4 ZVaK sdělit stavebníkovi přeložky své písemné stanovisko k navrhované přeložce nejpozději do 30 dnů od doručení žádosti (§ 24 odst. 2 ZVaK),
- dle § 9 odst. 5 ZVaK přerušit nebo omezit odvádění odpadních vod bez předchozího upozornění jen v případech živelní pohromy, při havárii kanalizace, nebo kanalizační přípojky nebo při možném ohrožení zdraví lidí nebo majetku.
- dle § 9 odst. 6 ZVaK přerušit nebo omezit odvádění odpadních vod do doby, než pomine důvod přerušení nebo omezení,
 - a) při provádění plánovaných oprav, udržovacích a revizních pracích,
 - c) neumožní-li odběratel provozovateli, po jeho opakované písemné výzvě, přístup k vodoměru, přípojce nebo zařízení vnitřní kanalizace za podmínek uvedených ve smlouvě uzavřené podle § 8 odst. 6 ZVaK,
 - d) bylo-li zjištěno neoprávněné připojení kanalizační přípojky,
 - e) neodstraní-li odběratel závady na kanalizační přípojce nebo na vnitřní kanalizaci zjištěné provozovatelem ve lhůtě jím stanovené, která nesmí být kratší než 3 dny,
 - f) při prokázání neoprávněného vypouštění odpadních vod, nebo
 - g) v případě prodlení odběratele s placením podle sjednaného způsobu úhrady stočného po dobu delší než 30 dnů,
- dle § 9 odst. 7 ZVaK oznámit přerušení nebo omezení odvádění odpadních vod odběrateli v případě přerušení nebo omezení odvádění odpadních vod

- a) podle odstavce 6 písm. b) až g) alespoň 3 dny předem,
- b) podle odstavce 6 písm. a) alespoň 15 dnů předem současně s oznámením doby trvání provádění plánovaných oprav, udržovacích nebo revizních prací,
- dle § 9 odst. 8 ZVaK v případě přerušení nebo omezení odvádění OV podle odst. 5 nebo odst. 6 písm. a) ZVaK stanovit podmínky tohoto přerušení nebo omezení a zajistit náhradní odvádění odpadních vod v mezích technických možností a místních podmínek,
- dle § 9 odst. 9 ZVaK neprodleně odstranit příčinu přerušení nebo omezení odvádění odpadních vod podle odst. 5 nebo odst. 6 písm. a) ZVaK a bezodkladně obnovit dodávku vody nebo odvádění odpadních vod,
- dle § 9 odst. 12 ZVaK poskytnout na vyžádání ve lhůtě výzvou stanovené MZe údaje, které se týkají technického stavu kanalizace, kterou provozuje, údaje o vynaložených provozních nákladech a údaje o výpočtu ceny pro stočné, podle § 20 odst. 9 ZVaK,
- dle § 14 odst. 5 ZVaK zajistit provádění odběrů vzorků odpadních vod a jejich rozborů.

Provozovatel v rámci služeb zákazníkům (odběratelům) zajišťuje zejména tyto služby:

- uzavírání smluv s odběrateli,
- vyřizování reklamací a stížností,
- placení stočného,
- podávání informací odběratelům,
- objednávání služeb odběratelům souvisejících s plněním ZVaK.

Technické činnosti provozovatele

1. Kanalizační sítě a související objekty a zařízení:

- kontrola terénu nad potrubím,
- vytyčování a označování trasy potrubí v terénu,
- čištění kanalizačního potrubí včetně odstraňování ucpávek,
- kontrola, čištění a údržba šachet, odlehčovacích komor, výpustí a dalších objektů na kanalizační síti včetně nátěrů, protáčení a promazávání uzávěrů apod.,
- hubení hlodavců v rámci prováděných deratizací města,
- zkoušky těsnosti stok a objektů, vyhledávání poruch a úniků odpadní vody, odstraňování havárií,
- kontrola jakosti vod vypouštěných do kanalizace, zjišťování původců vypouštěných závadných látek, zajišťování nápravných opatření,
- revize kanalizace průmyslovou kamerou a kouřové zkoušky,
- kontrola, provoz a údržba čerpacích stanic a dalších objektů včetně nátěrů, údržby pozemků, oplocení, příjezdových cest, zvedacích zařízení a tlakových nádob apod.,
- kontrola, provoz a údržba technologie čerpacích stanic a dalších objektů v souladu s provozními řády, návody a pokyny výrobců, zabezpečování provozních hmot a jejich výměny,
- náhradní odvádění odpadních vod při odstávkách, poruchách a haváriích,
- nouzové odvádění odpadních vod za krizové situace v souladu s platnými předpisy,

- kontrola, provoz a údržba elektrozařízení,
- oprava čerpacích stanic a ostatních objektů včetně technologie, elektrozařízení, ochrany potrubí, řídicích systémů a příslušenství (komory, oplocení, příjezdové cesty atd.),
- zajišťování revizí strojů, elektrických zařízení a vyhrazených technických zařízení v souladu s platnými předpisy,
- odstraňování havárií na kanalizaci včetně čerpacích stanic.

Čistírna odpadních vod a související objekty a zařízení

- kontrola, provoz a údržba ČOV a souvisejících objektů včetně pozemků, oplocení, příjezdových komunikací, zvedacích zařízení, tlakových nádob apod.,
- kontrola, provoz a údržba technologie ČOV v souladu s provozními řády, návody a pokyny výrobců, zabezpečování provozních hmot a chemikálií a jejich výměny,
- odběry, rozborů a vyhodnocování jakosti odpadních vod a kalů,
- kontrola, provoz a údržba elektrozařízení,
- opravy ČOV včetně technologie, elektrozařízení, ochrany potrubí, příslušenství apod.,
- zajišťování revizí strojů, elektrických zařízení a vyhrazených technických zařízení v souladu s platnými technickými předpisy,
- odstraňování havárií na ČOV.

Správní činnosti provozovatele

- správa, evidence a archivace dokladů, dokumentů, kanalizačních a provozních řádů, smluv, dokumentace, rozhodnutí a povolení veřejnoprávních úřadů a dalších dokladů a dokumentů,
- zpracování a vedení digitální evidence provozovaných inženýrských sítí a objektů, pořizování digitálních dat pro GIS,
- ochrana vodohospodářského majetku a jeho zabezpečení.

Administrativní, ekonomické, obchodní a jiné činnosti provozovatele

- uzavírání smluv o odvádění odpadních vod v souladu s požadavky ZVaK, vedení evidence producentů odpadních vod, získávání podkladů pro paušály a údajů o fakturaci,
- vedení účetnictví tak, aby bylo v souladu s příslušnými právními předpisy a zejména s pravidly cenové regulace (např. samostatně evidované náklady pro vyčíslení oprávněných nákladových položek a přiměřeného zisku),
- doplňování změn do kanalizačního řádu a dle potřeby předkládání aktualizovaného kanalizačního řádu ke schválení v souladu se ZVaK a vodním zákonem,
- vydávání stanovisek k záměrům jiných investorů ve vztahu k provozované kanalizaci,
- připojování nových producentů odpadních vod podle technických možností až do výše kapacity příslušných zařízení,
- stanovení a úhrady škod způsobených třetím osobám provozem kanalizace,
- stanovení a vymáhání majetkových sankcí za překračování smluvně stanovených hodnot množství a jakosti odpadních vod vypouštěných do kanalizace od znečišťovatelů,

- umožnění vstupu do kontrolovaných objektů pověřeným osobám kontrolních laboratoří a měřících skupin a dalším osobám, o kterých to stanoví právní předpisy, a poskytování podkladů nezbytných k provedení kontroly a zajišťování podmínek k odběru vzorků,
- plnění oznamovací povinnosti ve smyslu zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů,
- ohlašování udržovacích prací, které by mohly negativně ovlivnit životní prostředí nebo stabilitu vodního díla, věcně a místně příslušnému vodoprávnímu úřadu,
- vydávání závazných vyjádření k výstavbě, obnově a opravám kanalizačních přípojek a kontrolu jejich provádění,
- vedení evidence kanalizace pro účely provozování,
- archivaci veškeré projektové dokumentace, kanalizačních řádů, stížností, případně i dalších dokumentů,
- vydávání písemných souhlasů a stanovisek a vykonávání činností dle platného ZVaK,
- poskytování informací žadatelům o možném střetu záměrů žadatele s ochranným pásmem kanalizace, jakož i dalších údajů dle platného ZVaK,
- poskytování informací odběrateli na jeho žádost dle platného ZVaK týkajících se výpočtu stočného včetně ceny za 1 m³ odvedené odpadní vody,
- každoročně nejpozději do 30. dubna následujícího roku předkládání ke zveřejnění úplných informací o celkovém porovnání všech položek kalkulovaných ve stočném v uplynulém roce dle platného ZVaK; informace zasílat ve stejném termínu ve stanovené elektronické podobě Ministerstvu zemědělství,
- jednou ročně zveřejňování úplných informací o výpočtu ceny ve smyslu zákona o cenách,
- sjednávání odběrů energií,
- vedení evidence revizí, které je provozovatel povinen archivovat v souladu s platnými právními předpisy,
- provádění odběrů vzorků odpadní vody a jejich rozborů podle požadavků ZVaK a rozhodnutí vodoprávního úřadu a činění opatření, pokud míra znečištění nebo nejvyšší přípustné množství, případně další ukazatele a parametry, překročí limity dané rozhodnutím vodoprávního úřadu nebo kanalizačním řádem,
- neprodlené oznámení každé mimořádné události související s provozováním kanalizace,
- informování odběratelů v případě havárie na kanalizaci, která omezí nebo přeruší odvádění odpadních vod, prostřednictvím poskytnutí informace a rovněž prostřednictvím svých internetových stránek, a to neprodleně po zjištění havárie,
- zajištění součinnosti s ostatními správci a provozovateli sítí včetně správce komunikace v případě odstraňování havárie,
- za krizové situace poskytování odborné služby při nouzovém odvádění odpadních vod ve smyslu ustanovení § 21 odst. 1 ZVaK.